

Scientific Bulletin of Chełm

Section of Pedagogy

No. 2/2017

**OPIEKA I WYCHOWANIE DZIECI W RODZINACH BĘDĄCYCH
POD OPIEKĄ KURATORA SĄDOWEGO**

**CHILD CARE AND EDUCATION IN FAMILIES UNDER THE
SUPERVISION OF A PROBATION OFFICER**

MAŁGORZATA WOLSKA-DŁUGOSZ

*The Jan Kochanowski University,
Ul. Krakowska 11, 25-029 Kielce, Poland;
e-mail: mwolskadlugosz@wp.pl*

JÓZEFA MATEJEK

*Pedagogical University in Cracow,
Os. Stalowe 17, 31-922 Kraków, Poland;
e-mail: matejek.up@onet.pl*

ABSTRACT: *The article describes the care and educational situation of children in families at risk. The author tries to demonstrate the importance of care and education in the family, especially the family at risk, in relation to the specific conditions in modern society. She presents the main problems faced by today's dysfunctional families. The author also presents real life stories of selected families under the supervision of probation officers, pointing to rising children's abnormal care and educational situation.*

KEY WORDS: *society at risk, family at risk, care, education*

Wprowadzenie

Niewątpliwie rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia każdego człowieka. To właśnie w niej zachodzą pierwsze procesy opiekuńczo-wychowawcze, a prawidłowo funkcjonująca rodzina postrzegana jest jako oaza bezpieczeństwa, gwarancja optymalnego i właściwego rozwoju dla wszystkich jej członków. Dzięki przekazywanym wzorcom rodzice powinni odpowiednio wyposażyć swoje dziecko we wszelkie umiejętności pozwalające na samodzielne, dorosłe życie, na założenie własnej rodziny oraz nauczyć je jak należy odpowiedniego nastawienia do życia i do pełnienia określonych ról społecznych.

W obliczu wyborów, decyzji i wyzwań współczesne rodziny borykają się z różnymi trudnościami, które często kończą się porażką oraz doprowadzają do zaniedbań dzieci ze strony dorosłych. Naruszenie podstawowych funkcji rodziny niejednokrotnie powoduje dysfunkcje, w których występuje brak lub niedostatek zaspokajania potrzeb biologicznych, rozwojowych i uczuciowych oraz następuje dezorganizacja środowiska opiekuńczo-wychowawczego, społecznego, emocjonalnego i strukturalnego. Eliminowanie wszelkich nieprawidłowości nie jest łatwe, ale przepisy prawne starają się wspomagać rodziny, tak by dzieci mogły w nich żyć bezpiecznie. Oprócz łagodnych form pomocowych są również te, które wymagają interwencji sądu (w tym Kurator Sądowy), ale bardzo często nadzór ten doprowadza do stabilizacji problemów rodzinnych.

Teoretyczny kontekst rozważań

W rozważaniach dotyczących sytuacji opiekuńczo - wychowawczej dzieci nie sposób pominąć scharakteryzowania terminologii oscylującej wokół opieki oraz wychowania.

Opieka nad dzieckiem pojmowana jest jako działanie podejmowane przez osoby lub instytucje wobec dziecka (Kelm, 1983, p. 20). Należy stworzyć młodemu pokoleniu warunki wspierające: rozwój, edukację, zdrowie oraz dać mu możliwość pozyskania samodzielności we wszystkich wymiarach życia (Kępski, 2003, p. 14). Opieka nad dzieckiem w rodzinie jest „najbardziej pierwotnym typem działalności ludzkiej w stosunku do potomstwa, zarówno w jej historycznym jak i jednostkowym aspekcie, (...) jest tym co umożliwia trwanie ludzkości i każdego człowieka z osobna” (Wolska - Długosz, Chwalińska, 2016, p. 134).

Nierozzerwanie obok opieki stoi termin wychowanie, który rozumie się jako świadomie i celowo organizowaną społeczną działalność opartą na stosunku wychowawczym pomiędzy wychowankiem a wychowawcą. Jego celem jest doprowadzenie do zamierzonych zmian rozwojowych w osobowości wychowanka (Kwieciński, Śliwerski, 2011, p. 22). Odwołując się do spostrzeżeń niemieckiego pedagoga i filozofa Wolfganga Brezinka można wymienić następującą klasyfikację definicji, które zakładają, że wychowanie:

- odnosi się zawsze do działań o charakterze społecznym,
- jest zawsze ukierunkowane na dyspozycje psychiczne i innych ludzi,
- dąży do ukształtowania zmian lub utrzymania danych dyspozycji,
- polega na porównaniu dokonanych zmian lub utrzymaniu aktualnego stanu dyspozycji psychicznej u danej osoby,
- jest dążeniem do doskonałości,
- podmiotem wychowawczym może być jednostka w każdy wieku,
- wychowawcą jest osoba umiejąca podjąć działania prowadzące do doskonalenia osobowości człowieka.

W wyniku wyżej wymienionych założeń autor określa wychowanie jako „działania, poprzez które ludzie starają się w sposób trwały udoskonalić układy dyspozycji psychicznych innych ludzi lub też utrzymać ich stany uznane za wartościowe, bądź wreszcie zapobiegać powstawaniu dyspozycji, które ocenia się negatywnie” (Albański, Gola, 2013, p. 18 – 19). Oscylując wokół terminologii opieki i wychowania należy także powiedzieć o następujących zadaniach opiekuńczo - wychowawczych, które są niezbędne do prawidłowego rozwoju dziecka:

- należy zapewnić dziecku niezbędne warunki do prawidłowego rozwoju fizycznego (żywność, mieszkanie, wypoczynek, higiena, odpowiednia organizacja czasu),
- powinno się dbać o potrzeby psychiczne, zwłaszcza emocjonalne dziecka (wyrażanie uczuć, współdziałanie, współodczuwanie),
- ważne jest również zapewnienie właściwego rozwoju intelektualnego (wzbogacenie wiedzy, właściwe warunki do nauki, aspiracje, motywacje do samorozwoju),
- należy właściwie wprowadzić dziecko w świat wartości oraz nauczyć je współżycia w społeczeństwie,

- powinno się stopniowo wdrażać dziecko do pracy oraz nauczyć je umiejętności współpracy z innymi,
- należy wdrażać dziecko do samodzielności w życiu rodzinnym i społecznym (Wolska-Długosz, Chwalińska, 2016, p. 136).

Rodzina jest pierwszym i niezastąpionym środowiskiem opiekuńczo-wychowawczym, dlatego właśnie należy bliżej przyjrzeć się temu zagadnieniu.

Dokonując wyjaśnień terminologicznych, należy zauważyć, iż literatura przedstawia wiele, zbliżonych do siebie definicji „rodziny”. Można opisać ją jako zbiorowość ludzi połączonych ze sobą określonymi więzami: małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa lub adopcji. Jest najcenniejszą i najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat, wzrasta i dojrzewa. Każda rodzina jest świadoma własnej odrębności, ma swoje przyzwyczajenia, tradycje oraz łączy ją miłość i akceptacja. Przynależność do niej jest autentyczna, dobrowolna i najczęściej nierozzerwalna (wyjątkiem jest rozwód, porzucenie) (Malarecka, 2015, p. 165-166). Funkcjonowanie rodziny powinno rozpatrywać się w odniesieniu do jej całości - to co dotyczy jednej osoby zazwyczaj wpływa na całą domową wspólnotę. Jest ono od siebie zależne i niewątpliwie stanowi podstawę egzystencji rodziny. Zaspokojenie jednej potrzeby oddziałuje na jakość i efektywność drugiej. Zatem, powinno się starać i zabiegać o eliminowanie wszelkich zagrożeń wpływających niekorzystnie na rodzinę (Cęcał, 2005, p. 243).

Mając na uwadze funkcje rodziny, należy zwrócić uwagę na te zadania, które wykonują lub będą wykonywać i realizować jej członkowie. Franciszek Adamski dokonał podziału funkcji rodziny w następujący sposób:

1. Funkcje instytucjonalne, w obrębie których wyłaniają się funkcje: prokreacyjne, ekonomiczne, opiekuńcze, socjalizacyjne, stratyfikacyjne oraz integracyjne,
2. Funkcje osobowe obejmujące funkcje: małżeńskie, rodzicielskie oraz braterskie (Wojciechowska, 2010, p. 74-76).

Natomiast Zbigniew Tyszka wyróżnił funkcje: materialno-ekonomiczną, opiekuńczo-zabezpieczającą, prokreacyjną, seksualną, legalizacyjno-kontrolną, socjalizacyjną, klasową, kulturalną, rekreacyjno-towarzyską oraz emocjonalno-ekspresyjną (Czeredrecka, 2007, p. 15).

Niezależnie od przyjętej klasyfikacji wyłania się obraz rodziny, na której spoczywa niezwykła odpowiedzialność oraz bagaż obowiązków z ukształtowaniem młodego człowieka. Jedni w obliczu wyborów, dokonywanych

decyzji odnoszą sukcesy dla innych zaś problemy i zagrożenia współczesnego świata przynoszą wiele porażek, rozgoryczeń i zaniedbań.

Problemy i zagrożenia współczesnych rodzin nie tylko wpływają negatywnie na funkcjonowanie dorosłych, ale przede wszystkim określają wymiar dzieciństwa. Obserwując zachodzące w Polsce zmiany społeczne można zauważyć, że wiele rodzin zmagają się nie tylko z trudnościami ekonomicznymi, wychowawczymi czy zdrowotnymi, ale także często dorośli nie potrafią zapewnić swemu potomstwu właściwych warunków mieszczących się w korczakowskiej wizji dzieciństwa. Obszary zagrażające rodzinom można podzielić w następujący sposób:

- Zagrożenia będące bezpośrednio wynikiem niedoskonałości działań systemowych – brak wsparcia socjalnego (bieda, ubóstwo, migracje, bezrobocie).
- Zagrożenia będące efektem braku wsparcia na etapie początkowym - zjawiska patologiczne (agresja, nietolerancja, używki, niezaradność społeczna i systemowa, brak kwalifikacji i możliwości samorealizacji, doskonalenia oraz świadomości zagrożeń).
- Zagrożenia związane z sieroctwem duchowym dzieci w rodzinach o wysokim statusie materialnym – problemy w realizowaniu funkcji psychologicznej rodziny (ograniczenie lub brak rodzinnych więzi emocjonalnych) (Biała, 2016, p.17).

Uszczegółowiając, do najpoważniejszych problemów Polskich rodzin wywołujących negatywne skutki można zaliczyć takie zagrożenia jak: alkoholizm rodziców, przemoc domowa, bezrobocie, emigracje zarobkowe i eurosieroctwo. Ważne jest by świadomie podejść do życia i rozwiązywać wszelkie trudności tak, aby nie dopuścić do pojawienia się wyżej wymienionych zagrożeń, a każda rodzina powinna wypracować swój własny system obrony, czyli pewnego rodzaju strategię pozwalającą przetrwać kryzys. Należy również pamiętać o najmłodszych, którzy niewątpliwie cierpią najbardziej, a dziecko w rodzinie niewydolnej doświadcza krzywdy, gdyż jego potrzeby nie są zaspokojone w sposób właściwy.

Odnosząc się do rodzin dysfunkcyjnych system opieki nad dzieckiem poprzez różnego rodzaju formy pomocowe, stara się wspomagać rodziny w realizowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Działania te pozostawione są władzą gmin i miast. Dotyczą najpierw rozpoznania, analizy sytuacji danej rodziny, ustalenia jej przyczyny, a następnie podjęcia określonych kroków

mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie występującego kryzysu. Praca ta może być prowadzona w formie konsultacji, poradnictwa, a także terapii czy mediacji. Ponadto mogą to być także różnego rodzaju usługi (w tym opiekuńcze, specjalistyczne) czy pomoc prawna, pomoc mająca na celu wsparcie lub samopomoc. Wśród form pomocowych można jeszcze wymienić wsparcie materialne oraz różne działania wspierające rodziny i dzieci, na które składa się między innymi praca: asystenta rodziny, pedagoga szkolnego, nauczycieli, rodzin wspomagających, placówek wsparcia dziennego, kuratora sądowego (Stojecka-Zuber, 2016, p. 213-225).

Dokonując bliższej charakterystyki form pomocowych zostanie zaprezentowana tylko rola kuratora sądowego, o którym mowa w temacie niniejszego artykułu.

Kurator sądowy uznawany jest za funkcjonariusza publicznego, który realizuje określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, kontrolnym i profilaktycznym związane z wykonywaniem postanowień i orzeczeń sądu. Można podzielić ich na dwie grupy: kuratorzy sądowi w sprawach karnych oraz rodzinnych (w tym nieletnich).

Kuratorzy swoje działania wykonują w środowiskach podopiecznych, na terenie zamkniętych placówek i zakładów pobytu, czyli zakładów karnych, placówek opiekuńczo - wychowawczych, leczniczo-rehabilitacyjnych (Rodzeń, <http://www.sprawnik.pl/artykuly,10246,16245,kurator-sadowy>). Ponadto w swej pracy starają się oni nie dopuścić do dalszej degradacji społecznej oraz umożliwić swym podopiecznym powrót do pełnowartościowego społeczeństwa i rodziny. Oprócz planowania działań pomocowych współpracują oni także z całymi rodzinami, pomagają rozwiązywać problemy życiowe, organizować wolny czas również wspierają w realizowaniu zadań związanych z nauką. Niejednokrotnie kuratorzy współpracują z różnymi organizacjami i stowarzyszeniami, które mogą wspomóc podopiecznego i jego rodzinę.

Institucja sądowego kuratora ma duże znaczenie w odniesieniu do tworzenia środowiska rodzinnego, w którym możliwe jest bezpieczne i właściwe funkcjonowanie dziecka, nawet w sytuacjach, kiedy wszelkie zdarzenia spowodowały jego niedostosowanie społeczne (Stojecka-Zuber, 2016, p. 222).

Analiza badań własnych

Zasadniczym celem przeprowadzenia badań było poznanie sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dzieci w rodzinach będących pod opieką kuratora sądowego. Podczas zebrania informacji zastosowano metodę wywiadu, a próba badawcza nie miała charakteru losowego. Odnosiła się wyłącznie do objętych badaniem rodzin, w których różnego rodzaju problemy i kryzysy doprowadziły do ingerencji sądu, a następnie przydzielono im opiekę kuratora sądowego. Wywiady zostały przeprowadzone w drugim kwartale 2017 roku, ogółem przebadano 5 rodzin z powiatu kieleckiego, w których dzieci nie ukończyły 18 roku życia.

Rodzina Anny i Tomasza

Anna i Tomasz mają dwoje dzieci: Bartłomieja l. 15 oraz Zuzannę l. 9. Rodzina trafiła pod opiekę kuratora sądowego ze względu na zaniechania wychowawcze rodziców wobec małoletnich dzieci, ich nadużywania alkoholu oraz ze względu na przemoc mężczyzny w stosunku do żony. Pani Anna jest z wykształcenia krawcową, która od 3 lat nie pracuje zarobkowo. Załamanie po stracie pracy sprawiło, że kobieta zaczęła borykać się z problemem alkoholowym. Jest ona także ofiarą przemocy domowej, która występuje zazwyczaj podczas transu alkoholowego. Wychowywane dzieci bardzo wspierają kobietę, a jej syn niejednokrotnie stawał w obronie matki, uspokajając ojca i łagodząc konflikty domowe. Pan Tomasz pracuje zmianowo jako magazynier w sklepie meblarskim. Jego zarobki nie są zbyt wysokie, ale pozwalają zaspokoić potrzeby rodziny. Pomimo tego, iż mężczyźni również zdarza się nadużywanie alkoholu to bardzo nie lubi dni, w których to jego żona jest pijana. Pan Tomasz uważa, że żona powinna zajmować się domem, dziećmi a nie piciem i leżeniem.

Małoletni Bartłomiej i Zuzanna są uczniami szkoły podstawowej. Nie ma z nimi problemów wychowawczych oraz edukacyjnych. Starają się w swych czynach pomagać rodzicom i nie przysparzać im większych problemów od tych, które już mają. Pomimo ogólnej sytuacji materialnej całej rodziny dzieci często przychodziły do szkoły głodne, brudne i zaniebane. Po skierowaniu przez szkołę swych spostrzeżeń do Pomocy Społecznej ustalono, że w rodzinie tej nadrzędną wagę odgrywa alkohol zwłaszcza ze strony matki dzieci. Z tego powodu podjęto dalsze pomocowe kroki, w rezultacie których sąd przydzielił rodzinie kuratora.

Matka po wejściu w ciąg alkoholowy upija się do nieprzytomności. Ojciec po pracy także sięga po alkohol (jednak nie robi tego codziennie), następnie trzeźwieje

i dalej idzie do pracy. Wielokrotnie zdarzyło się, iż dzieci zostały pozostawione same sobie z pijaną matką. Ojciec w tym czasie był w pracy. Ponadto konflikty pomiędzy małżonkami wielokrotnie kończyły się rękoczynem ze strony ojca w stosunku tylko i wyłącznie do kobiety (zazwyczaj dochodziło do nich podczas ciągu alkoholowego). Dzieci nigdy nie zostały uderzone przez Pana Tomasza.

Funkcjonując w rodzinie, małoletni przejęli większość codziennych obowiązków. Chłopiec potrafi gotować, prać, sprzątać, robić zakupy, we wszystkich tych czynnościach zawsze pomaga mu siostra. Pomimo tego, że rodzice są trzeźwi wszystkie te obowiązki wykonują dzieci, gdyż są one często powodem do konfliktów. Dzieci chcąc uniknąć kłótni i podnoszenia głosu przez ojca wyręczają swą matkę mówiąc, że wszystko zrobione jest właśnie przez nią.

Pozytywnym kierunkiem podjętych działań pomocowych jest rozpoczęta przez Panią Annę i Pana Tomasza terapia małżeńska oraz spotkania pomagające im wyjść z nałogu alkoholowego.

Rodzina Marzeny

Pani Marzena ma dwie córki: Hannę lat 17 oraz Emilię lat 8. Rodzina trafiła pod opiekę kuratora ze względu na ciężą małoletniej Hanny i złą sytuację materialną.

Głowa rodziny – Pani Marzena – samotnie wychowuje córki, gdyż ojciec dziewczynek zostawił je 8 lat temu (zaraz po urodzeniu Emilii). Sytuacja alimentacyjna nie jest prawnie uregulowana, ale mężczyzna raz na jakiś czas wspomaga kobietę niewielką sumą pieniędzy (sam nie ma pracy). Kobieta pracuje na połowę etatu jako sprzątaczką w pobliskim sklepie. Jej zarobki są bardzo niskie, korzysta także ze świadczeń Pomocy Społecznej, ale w minimalnym stopniu. Ponadto dla poprawy budżetu domowego Pani Marzena podejmuje prace dorywcze.

Hanna jest uczennicą oraz ma 2 miesięcznego synka. Ojciec dziecka, zostawił ją w momencie poinformowania go o ciąży. Prawną opiekę nad dzieckiem sprawuje Pani Marzena do momentu osiągnięcia przez jej córkę pełnoletności. Emilia, uczennica szkoły podstawowej nie ma problemów edukacyjnych – jest jedną z lepszych osób w klasie. Zła sytuacja materialna sprawia, że dziewczynka czuje się w szkole odepchnięta, nie lubiana, osamotniona. Zazwyczaj siedzi w ławce sama, a koledzy ciągle wytykają jej brak komputera, telefonu czy oryginalnych butów.

Ogólna sytuacja po 10 miesiącach współpracy z kuratorem sądowym jest dobra. Dzieci są zadbane, czyste. Chodzą do szkoły. Sąsiadka cały czas pomaga

kobiecie w opiece nad dziećmi. Hanna pomimo niepełnoletności stara się zajmować swoim synkiem i siostrą oraz pomagać matce w codziennych obowiązkach. W domu panuje atmosfera wzajemnego szacunku i pomocy. Niski status materialny w minimalnym stopniu podnoszą zajęcia zarobkowe najstarszej córki, która udziela korepetycji z matematyki dzieciom z problemami edukacyjnymi. Dziewczyna stara się wykazywać odpowiedzialnością i wnieść do wspólnego ogniska domowego dodatkowe wsparcie finansowe. Ponadto cała rodzina trafiła pod opiekę stowarzyszenia, które wspiera dziewczyny oraz chłopca w sposób rzeczowy przekazując im pozyskane ubranka, buty czy wiele innych nowych rzeczy.

Rodzina Pauliny i Piotra

Paulina i Piotr są rodzicami 10 letniej Kamili. Kurator sądowy objął wyżej wymienioną rodzinę ze względu na rozwód małżonków oraz ograniczenie władzy rodzicielskiej przez ojca, który boryka się z agresją w stosunku do innych ludzi. Zarówno Pani Paulina jak i Pan Piotr w kraju zmagają się z problemem bezrobocia. Kobieta sezonowo wyjeżdża w celach zarobkowych poza granice państwa. W czasie tym małoletnia Kamila zostaje pod opieką innych, zazwyczaj babci lub cioci.

Sąd ograniczył prawa rodzicielskie Panu Piotrowi, ponieważ wielokrotnie uderzył swoją córkę, żonę i innych członków dalszej rodziny. Ponadto mężczyzna kilka razy trafiał do więzienia za pobicia i rozboje. Wybuch złości mogą u niego wywołać nawet krzywo ułożone kubki lub uśmiech na twarzy. Pomimo całej sytuacji małoletnia Kamila chętnie spotyka się z ojcem. Niejednokrotnie jego wizyty kończyły się agresją w stosunku do dziewczynki, jej matki, babci lub cioci oraz interwencją policji. Tata jest jej jednym i niepodważalnym autorytetem a jego słowo (nawet niedotrzymane) jest najważniejsze. Dziewczyna w kontaktach z rówieśnikami bardzo często powołuje się na ojca, nawet strasząc ich, że „przyjdzie i zrobi z nimi porządek”.

Małoletnia Kinga funkcjonuje w atmosferze ciągłych konfliktów i bardzo nie lubi wyjazdów mamy poza granice państwa w celach zarobkowych. Marzy o tym żeby Pani Paulina znalazła pracę w Polsce i już więcej jej nie zostawiała. Podczas nieobecności matki dziewczynka często płacze, jest smutna oraz przejawia zachowania agresywne w stosunku do aktualnego opiekuna. Sytuacja domowa odbija się także w szkole, gdyż Kamila otrzymuje słabe wyniki w nauce oraz wagaruje.

Rodzina Teodory i Jana

Teodora i Jana są rodzicami trójki dzieci: Karola lat 15, Katarzyny lat 11 oraz Agaty lat 5. Rodzina znalazła się pod opieką kuratora z uwagi na stwierdzone zaniedbania wychowawcze wobec małoletnich dzieci. Pani Teodora i Pan Jan są starszym małżeństwem. Kobieta nie pracuje zarobkowo, posiada orzeczenie o niepełnosprawności, z tego tytułu pobiera zasiłek. Pan Jan pracuje dorywczo. Rodzina zazwyczaj żyje z zasiłku kobiety oraz ze świadczeń pieniężnych wypłacanych z MOPS. Brak środków finansowych i związane z tym problemy spowodowały, iż zauważono zaniedbania związane z zaspokojeniem podstawowych potrzeb dzieci. Sytuacja była na tyle poważna, że okresowo odcinane były media, brakowało pieniędzy na żywność oraz rosły zadłużenia.

Najstarszy syn Karol jest przeciętnym uczniem. Rodzice nie mają z nim większych problemów wychowawczych. Ponadto w wolnych chwilach stara się wnieść do budżetu domowego dodatkowy dochód i wykonuje drobne prace pomocowe u sąsiadów i znajomych. Katarzyna posiada orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu lekkim. Wymaga zarówno wsparcia psychologiczno-pedagogicznego jak również zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i dydaktyczno-wyrównawczych. Najmłodsza córka Teodory i Jana, małoletnia Agata jest dzieckiem wycofanym, wstydliwym oraz zamkniętym w sobie. Niechętnie bierze udział w przedszkolnych zajęciach, jest tylko ich obserwatorem. Pomimo starań wychowawczynie, dziewczynka jest wyśmiewana i odpychana przez otoczenie.

Domowa atmosfera zarówno pomiędzy małżonkami jak i rodzeństwem jest dobra. Wszyscy wzajemnie się wspierają i starają się sobie pomagać. Przydzielony Kurator sądowy (od 5 tygodni) stara się pomóc rodzinie przede wszystkim w poprawie sytuacji materialnej. Podczas dotychczasowej współpracy pomógł im pozyskać dofinansowanie opłacające posiłki dzieci w szkole a także żywność w postaci comiesięcznych paczek wydawanych przez Caritas.

Rodzina Marty i Krzysztofa

Marta i Krzysztof mają dwoje dzieci: Annę lat 14 i Jakuba lat 13. Kurator sądowy objął wyżej wymienioną rodzinę z uwagi na znęcanie psychiczne i fizyczne Pana Krzysztofa nad Panią Martą. Pani Marta od założenia rodziny nie pracuje zarobkowo, zajmuje się domem i wychowaniem dzieci. Pan Krzysztof jest pracownikiem banku. Posiada również jedno dziecko z poprzedniego związku, wobec którego ma zobowiązania alimentacyjne.

Ogólna sytuacja materialna rodziny jest dobra. Dotychczas budżet domowy spoczywał w rękach ojcach. Ponadto podejmowane wszystkie decyzje dokonywane były przez Pana Krzysztofa. Kobieta całościowo uzależniona była od swojego męża (łącznie z tym, że musiała pytać o to, jakie ma założyć skarpety?, czy może podlać kwiaty?) a za nieposłuszeństwo była karana. Miała całkowity zakaz wyjścia z domu oraz kontaktu z innymi ludźmi. Nawet w przypadku choroby nie mogła udać się do lekarza, gdyż jej mąż opłacał wizyty domowe, podczas których uczestniczył.

Dramat Pani Marty rozgrywał się tylko i wyłącznie za drzwiami ich domu. Pan Krzysztof kierując się nieposzlakowaną opinią kreował w społeczeństwie i wśród znajomych idealny wzór rodziny godnej do naśladowania. Dzieci zawsze były zadbane, ładnie i czysto ubrane. Odnosiły bardzo wysokie osiągnięcia w nauce (ojciec opłacał im także korepetycje i dodatkowe zajęcia) i nie sprawiały żadnych problemów wychowawczych.

O ostateczną Pomoc w sprawie matki poprosiły dzieci Pani Marty udając się do Ośrodka Pomocy Społecznej i przedstawiając całą sytuację. Kobieta za namową swych dzieci oraz osób ją wspierających podjęła kroki w kierunku zmiany. Odeszła wraz z dziećmi od Pana Krzysztofa, podjęła pracę zarobkową i stopniowo uczy się na nowo funkcjonowania w społeczeństwie.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania oraz ogólna obserwacja społeczeństwa pokazują, że współczesne rodziny coraz częściej zmagają się wieloma problemami, które czasami trudno samemu przezwyciężyć. Jedne kryzysy najczęściej wywołują drugie i generują kolejne. Niejednokrotnie rozwiązanie ich wymaga czasu i pomocy ze strony innych i instytucji. Należy pamiętać, iż najważniejszym jest to, aby to właśnie same jednostki zdecydowały się na zmianę i przede wszystkim jej chciały, bo nawet najlepsza pomoc od innych może okazać się bezefektywna. Dlatego bardzo ważna jest w sytuacjach kryzysowych niejednokrotnie zmiana punktu widzenia oraz otwarcie się na innych i zaufanie im, a zapewne będzie to bardziej rezultatywne w działaniach pomocowych.

Współczesna rzeczywistość pokazuje, iż nie tylko dostępne jest wiele form pomocy, terapii, konsultacji oferowanych przez państwo, ale także przed rodzinami stają coraz to nowsze zagrożenia, które ciężko ominąć i sobie z nimi poradzić. Sytuacje kryzysowe wpływają nie tylko na samych dorosłych, oddziałują

one najbardziej na dzieci, które muszą żyć i funkcjonować właśnie w tych rodzinach. Dziecko samo nie może dokonać żadnych zmian. Musi się podporządkować, zaakceptować i obserwować niejednokrotnie cierpienie, które zadaje człowiek – człowiekowi.

BIBLIOGRAPHY:

- Albański, L., Gola, S. (2013). Selected issues of childcare pedagogy. Jelenia Góra: KPSW.
- Biała, J. (2016). Childhood as a category of human life in the context of contemporary threats – author's reflections. In: M. Wolska-Długosz (ed.), Care and education situation of children and adolescents from unsafe families, Kielce: UJK.
- Cęcelak, G. (2005). Family – its transformations and the dangers and problems of upbringing. *Mazowieckie Studia Humanistyczne*, 1-2.
- Czeredrecka, B. (2007). Family as an environment for living and upbringing. In: U. Gruca-Miąsik (ed.), *Child and family. Social care and upbringing obligations*, Rzeszów: URz.
- Kelm, A. (1983). *Forms of childcare in People's Poland*. Warszawa: WSiP.
- Kępski, C. (2003). Period of systemic transformation vs family childcare tasks. In: C. Kępski (ed.), *Care and upbringing in the family*, Lublin: UMCS.
- Kwieciński Z., Śliwerski B. (2011). *Pedagogy. An academic textbook*, v. 1. Warszawa: PWN.
- Malarecka, M. (2015). The role of family in the health development of children under 3 years. In: J. Zimny, *Contemporary threats: truth or fiction?*, Stalowa Wola: KUL.
- Rodzeń, R. Probation officer,
<http://www.sprawnik.pl/artykuly,10246,16245,kurator-sadowy> (access: 2017, 10, 03).
- Stojecka-Zuber, R. (2016). Safe child in an unsafe family - considerations in the context of legal records. In: M. Wolska-Długosz (ed.), *Care and education situation of children and adolescents from unsafe families*, Kielce: UJK.
- Wojciechowska, K. (2010). The importance of the family in the course of health education of pre-school children. w: J. Cichła, J. Herberger, B. Skwarek (ed.), *Pedagogical culture of the modern family*, Głogów: PWSZ.

Wolska-Długosz, M. Chwalińska, J. (2016). Care and education situation of children from unsafe families. In: M. Wolska-Długosz (ed.), Care and education situation of children and adolescents from unsafe families, Kielce: UJK.